

splitst in een ontsaglijk aantal groote en kleine staten, keurvorstendommen, hertogdommen, graafschappen, vorstendommen, vrije rijksteden, enz. Elke staat had zijn vorst. Boven die allen stond de keizer, die door zeven „keurvorsten“ gekozen werd. In den tijd waarvan wij hier spreken werd reeds lang de keizer gekozen uit de Habsburgers. Onder de Duitsche vorsten waren zij de grootste door hun erfenissen, die thans wel eens als Duitsche Oostenrijk worden aangeduid. Uit dit Habsburger of Oostenrijksche huis was ook keizer Karel V, dien de lezers uit onze geschiedenis wel kennen.

Doch terecht heeft eens iemand gezegd: de Duitsche keizer had wel een grooten titel maar toch kleine kracht. In zijn erfenissen was hij oppermachtig, maar in Duitschland alles behalve. In dat land heerschte gedurig verdeeldheid en twist. Nu geraakte deze, dat die vorst met een anderen in oorlog. Soms verbonden zich eenige tegen een of meer andere. Gedurig streeden Duitschers tegen Duitschers, soms door buitenlanders geholpen. Ons eigen land was wel met den eenen Duitschen staat in oorlog en met den anderen bevriend. Ja het gebeurde ook wel, dat een of meer vorsten zich tegen den keizer verzetten. Karel V, hoe machtig ook, heeft ervaren wat dat beteekende: hij moest den strijd opgeven.

Nu was, gelijk wij weten, in het begin der zestiende eeuw in Duitschland, door het optreden van Luther en anderen de Kerkhervorming begonnen. In vele landstroken, vooral in Noord- en Midden Duitschland verdreef het licht des Evangelies de duisternis van 't pausdom. Karel V kon dat niet verhinderen, de menschen niet dwingen bij de dwaaller te blijven, gelijk hij dat in Nederland trachtte te doen. Want meer dan één Duitche vorst trok voor Luther partij. Bekend is bijv. hoe de edele keurvorst Frederik van Saksen den grooten hervormer beschermde. Ook van Calvijn's werkzaamheid ging een regen uit voor Duitschland, en zo ontstonden hier Lutherische en Gereformeerde Kerken. Vele lezers zullen wel weten hoe bijv. onze Heidelbergse Catechismus onder bescherming en op aandrang van den vromen keurvorst Frederik van de Palts in diens land is ingevoerd. Heidelberg was de woonplaats van dien vorst.

't Was zeker diep te betreuren, dat mettertijd ook Gereformeerden en Lutherischen onderling heftig begonnen te twisten en niet luisterden naar den raad van Calvijn, die daar bestel tegen was. Hoe verderfelijk deze strijd voor allen geworden is, zal ons later blijken.

In het Zuid Oosten van Duitschland, het tegenwoordige Beieren, had de hervorming slechts in een deel des lands aanhangers gevonden. Ook was zij doorgedrongen tot de keizers erfenissen, maar ondervond daar veel tegenstand en vervolging. Want de keizers waren doorgaans trouwe aanhangers van het pausdom, en hadden reeds vroeger fel gewoed tegen de volgelingen van Johannes Huss, den bekenden voorlooper der Hervorming. Zoo was dus de verdeeldheid in het rijk nog groter geworden. Aan de ene zijde had men de Roomsche-keizerlijke partij, aan de andere de Protestantische, die weder gesplitst was in Gereformeerden en Lutherischen.

Nu was na veleerij moeilijkheden in 1555 te Augsburg een zoogenaamde goddiensvrede gesloten, wat Karel V wel had moeten doen, toen de machtige keurvorst van Saksen zich tegen hem verklaarde. Thans werd het goed recht en de vrijheid erkend van de aanhangers der „Augsburgsche Confessie“, d.i. de Lutherische geloofsbelijdenis. Doch natuurlijk hielp dit de Gereformeerden weinig, wij zij niet tot die aanhangers behoorden. Bovendien werd het verdrag haastadelijk geschonden. De roomsche gebieden stonden oostelijk en Beieren, wiens vorsten onder den invloed der Jesuïeten stonden, wilden liefst, al wat bij de goddiensvrede bepaald was, uitgewischt zien. Voor 't oogblik waren in elk geval de Gereformeerden de meest gehate ketteren. Onze groote geschiedschrijver Groen van Prinsterer zegt: „Met schijnbaar meer toegankelijkheid omtrent de Lutherischen, was het aanvankelijk om de uitroeiing inzonderheid der Gereformeerden te doen, en tot hen behoorden ook de bevolking en de vorsten van de Palts. Terecht merkt Groen tevens op dat de keizerlijke tegen onze Republiek dubbel vijandig moesten zijn, wij deze landen niet slechts Protestantisch maar bepaaldelijk Gereformerd waren.“

Onder allerlei moeilijkheden en verkortingen van de rechten der niet-Roomschen, was de zestiende eeuw voorbijgegaan. De zeventiende bracht een verandering van verbetering van den toestand. Bijzwaar was het doel het Protestantisme in de Duitsche landen geheel uit te roeien. En de Protestantische vorsten hetzij Gereformeerden of Lutherischen, zagen dit ook zeer goed in.

HOOGENBIJK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Barneveld, J. C. Brussaard, te Tienhoven. Dierck, H. C. van den Brink, te Rotterdam.
BEROEPEN: Uiterdorp, G. Karsies, te Wolvega. — Loppersum, S. W. Bos, te Westergest. — Middelharnis, J. Vessier, te Elburg.

Aarlanderse, 1 Febr. a.s. zal het 25 jaar geleden zijn, dat de kerkeraad der Ned. Herv. Gem. alhier, onder leiding van Ds. J. Ozinga, besloot te breken met de synodale organisatie van 1816, en voortaan overeenkomstig de Dordtsche kerkorde van 1618 te gaan leven.

Dit feit hoopt de Geref. Kerk dankgevend te gedenken in eene samenkomst op dien dag, aangevande des avonds te half 7 ure, waarin D. V. Ds. Ozinga, thans pred. te Schoonhoven, de gedachtenisrede zal uitspreken.

Brucklen. Het adres van den kerkeraad is nu: de heer H. C. Woudenberg, te Brucklen.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Ierske, J. J. van der Pol, te Oud-Vossemeer. — Nijkerkerken, J. A. van Voorthuizen, te Dabbeldam. — Westerhork, Berkenwoude (toez.), Wormer en Watergang, A. E. K. Bolland, cand. te Leiden. — Looen-op-Zand, J. G. Dekking, te Monster. — Tholen (3e predikant), J. J. van Ingen, te Woubrugge. — Kleindeweer, J. S. King, te Sleem. — Bourlange, G. Elzinga, cand. te Uithuizen. — De Rijk (N.-H.), Barstra, pred. in Ned. O.-Indië, met verlof te Apeldoorn.

ANGENOMEN: Wieringerwaard, M. W. J. van Linchooten, cand. te Leiden. — Makkinga, D. Edens, te Eest.

BEROEPEN: Terheide, J. J. van Baarsel, cand. te Naaldwijk. — Rhenen, E. Warmold, te Jutphaas. — Kimwerd, Dr. A. W. Groenman, te Oudam. — Renesse en Noordwille, B. Nieuwburg, te Winkel. — Arnhemvelden, L. G. Bolkestein, te Kortgene. — Oud-Beijerland, H. H. van Ameide, te Hillegom. — Visvliet (toez.), J. N. Seulijn, te Grootegast en Doornum. — Hasselt (O.), F. F. J. van de Pisse, te Jaarsveld.

Onder vriendelijke dankbetuiging aan zoovele abonneerden die ons de verschuldigde abonnementgelden over het afgelopen kwartaal reeds toezonden, nemen wij de vrijheid, hen, die dit nog niet deden, beleefd te verzoeken zulks alsnog **uiterlijk den 30sten dezer** te doen en hun postwissel te adresseren aan

De Administratie van „De Herant“, Amsterdam.

De abonnementsprijs van De Herant is f 1.20 per kwartaal.

Van de intekenaren op het premiewerk PRO REGE, wordt de eerste (d. i. de laatste) kwartaal-betaling ad f 1.25 per aangevraagd exemplaar, eveneens gaarne ingewacht.

Na ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

DE ADMINISTRATIE.

Amsterdam, Jan. 1912.

Advertentiën.

Heden overleed, tot onze diepe smart, in den onderdom van ruim 86 jaar, onze geliefde Vader, Bshuwd en Grootvader

JAN HENDRIK VERWEIJCK,

Widowaar van JOHANNA CHRISTINA MARIA OOSTENDORP, eerder Widowaar van BENEDICTA STOCK.

Hilversum, Wed. G. ORTEL — E. H. VERWEIJCK. R. C. VERWEIJCK. C. J. VERWEIJCK. — HANSEN. Amsterdam, J. H. VERWEIJCK. E. VERWEIJCK. — LAKERVELD. H. M. B. VERWEIJCK. C. J. VERWEIJCK. Hoorn, J. H. R. ORTEL. Amsterdam, 14 Januari 1912.

Voor de vele en treffende bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden mijner geliefde Echtgenote, GEERTRUIDA ARMEGARDA SOET, betuig ik mijnen hartelijken dank. A. H. VAN DER VALK. Amsterdam, Januari 1912.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

Nette gehuwde lieden

wenschen gaarne geplaatst te worden als **Concierge of Huisbewaarder**; de man goed op de hoogte met expeditie. Brieven lett. A. aan het bureau van dit blad.

De Kerkeraad der Geref. Kerk te Ulrum, Prov. Groningen, bestaat uit: **M. KAMPSTRA, Voorzitter** en **W. KERKSTRA, Scriba.**

Verzoeken een ieder belanghebbende er nota van te nemen.

TE KOOP

het ameublement der Geref. Kerk te Sassenheim.
Te bezorgen bij J. W. Koning J.W.s.

KERKMEUBILERINGEN.

Gemakkelijke condities.

SCHIPPERS BROS. — DEN HAAG.
Stationsplein 67.

Zendingsblad voor de Gereformeerde Kerken

verschijnt nu op vergroot formaat. Tevens wordt een editie op swaarder papier en voorzien van omslag à f 1.— per jaargang verkrijgbaar gesteld.

Bestellingen hierop aan den boekhandel, plaatselijke Zending-commissies of rechtstreeks aan den Uitgever **J. ZOMER, Drukkerij „Vada“, Wageningen.**

Spaarbank

VOOR DE

Stad **AMSTERDAM.**
(Opgericht in 1848).

Hoofdbureau,

Singel No. 546 bij de Vijzelstraat.

Geopend:

ELKEN WERKDAG van des morgens half 10 tot des avonds half 9 uur.

Bijbureaux:

Haarlemmerplein No. 4

Bilderdijkstraat No. 194

Ceintuurbaan 131

„Zeemanshuis“, Kadijkplein No. 3

1ste Van Swindenstraat No. 19.

Geopend:

ELKEN WERKDAG des morgens van half 10 tot half 1 uur en des avonds van half 7 tot half 9 uur.

en

Laurierstraat No. 122.

Geopend:

ELKEN WERKDAG des avonds van half 7 tot half 9 uur.

Mr. M. J. J. POST,

Directeur.

Bij J. H. KOK te Kampen verschenen zooveel:

Babylonische Psalmen

in vergelijking met die des Ouden Testaments

— door —

Prof. M. NOORDTZIJ.

Kl. 40. form.

Prijs f 0.65.

Bij elken Boekh. voorhanden.

Boekverkoop.

Eind Februari zal door mij publiek worden verkocht, de zeer belangrijke Theologische

BIBLIOTHEEK

van een em. predikant en andere verzamelingen. Bibliotheken of gedeelten daarvan, kunnen nog worden bijgevoegd. Inlichtingen worden gaarne verstrekt.

H. A. VAN BOTTENBURG, Amsterdam.

2de Verantwoording.

der ingekomen giften als antwoord op de door ons aan alle Diaconen verzonden circulaire om steun in de verpleging onzer wezen. van de Diaconie der Geref. Kerk te 's-Gravenhage: f 2.50; Mulderberg f 3; Weesp B f 4; Wierden f 2; Tilburg f 1; Veendam f 2; Wormerveer f 2.50; Anguistina f 1; Nieuw Loosdrecht f 2; Hattum f 2.50; Nieuwenhijk f 2; Berkel f 1; Hillegom f 1; Roodeschool f 2.50; Oudekerk 2/3; IJsel f 1; Maartensdijk (Uv.) f 1; Uithoorn f 2.50; Axel f 1; Wagenborgen f 1; Zanddorp f 2.50; Winsum f 2; Kolijnsplaat f 2; Nichtevecht f 1; Watsum f 1.50; Velp f 2.50; Herwijnen f 1; Wildervank f 1; Joure f 2.50; Suameer f 1.50; ade Exloermond f 1; Dirksboorn f 1; den Helder f 2.50; Beetsum f 1; Holijnsloot f 2; Anjum f 1; Leidschendam f 1; Baambrugge f 1; Vreeswijk f 1; Meerkker f 1; Andijk f 2.50; Wons ca f 1.50; Tinte-Oostvoorne f 0.50; Oldekerk f 1; Bierum f 2; Edam f 1; Groningen B f 2.50; Bennekom f 2; Oppenhuizen f 2; Gasselter-Nijveve f 1; Oudshoorn f 1; Cubaard f 1.50; Marken f 2; Rijkswijk (Z.-H.) f 1; Breukelen f 2.50; Capelle 2/3; IJsel f 4; Dordrecht f 1; IJmuiden f 1; Helensoord f 2; Alblasserdam f 2; Oude-Pekela f 1; Haarl. meer f 2.50; Berg Ambacht f 1; Buiksloot f 1; Lekkerkerk f 2; Eindhoven f 1; Zevenhuizen f 2; Oosterbeek f 2; Watergraafsmeer f 10; Hoofddorp f 1; Anna Jacoba Polder f 2.50; Aalsmeer f 2.50. Waarvoor wij onzen hartelijken dank betuigen. Gebiede de Heere Zijnen onmisbaren Zegen daarover.

Namens de Diaconie der Geref. Kerk te Muiden,

Met br. groete,

Uw dn. in Chr.,

A. W. VAN VEEREN, Diacon.

Muiden, Januari 1912.

R. C. VERWEIJCK.

Vragenboekje

— op de Kieswet

ten dienste der Kiesers: met volledige opgave van districten, tabellen, enz.

— de DRUK —

bevattende de wijzigingen in 1900 aangebracht, de staten, tabellen, enz.

Prijs f 0.25, 25 Ex. f 5.—

Amsterdam. W. KIRCHNER.

Kantoor: DUNNE BIERKADE. 31

— Filialen te ROTTERDAM en ZUTPHEN. —

Belast zich met de plaatsing van Advertentiën in alle BINNEN- en BUITENLANDSCHE BLADEN en staat daarbij haar Clienten, indien verlangd, met de meest uitgebreide voorlichting ten dienste. Hooge kortingen op de particuliere prijzen.

Dunne Bierkade No. 31, 's-Gravenhage.

Telefoon Intercommuniaal 923.

Opgericht in 1896.

DEUTSCHE OST-AFRIKA-LINIE.

Geregeld Maildiensten

ROND OM AFRIKA.

4 Afreizen per maand.

2 x via Las Palmas, Teneriffe, Swakopmund, Lüderitzbucht (Angra Pequena)

2 x via Lissabon, Marseille, Napels en Suez-Kanaal.

Adres voor goederen en passage bij de Agenten:

Voigt & Geber Transport-Maatschij.

PRINS HENDRIKKADE 173, Amsterdam.

Telegr.-Adres: VOIGTGEBER. Telefoon: 5682.

LEVENSVZERKERING

de Nederlanden 1845

BRAND - VERZEKERING

INBRAAK

DEN HAAG (vroeger Zutphen). Directie HENNY KAPITAAL. f 4.000.000.000
RESERVEFONDS ruis. f 1.500.000.000

Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika,

gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 389.

Bijkantoor te LONDEN, 2 Graet Winchesterstreet E. C.

Hoofdagenschap te PRETORIA, Agentschappen te KAAPSTAD, BLOEMFONTEIN, JOHANNESBURG, POTCHEFSTROOM, WITBANK en PREMIER-MINE.

Correspondenten op alle bankplaatsen in Zuid-Afrika, alsmede op de voornaamste havenplaatsen van Oost- en West-Afrika.

Het HOOFDKANTOOR te AMSTERDAM

koop, verkoopt en incasseert wissels en ander papier, bezorgt telegrafische uitbetalingen, verschaft reisredietbrieven, opent schriftelijke of telegraphische credietten, geeft voorschot op verschepte goederen, belast zich met de uitvoering van Effectenorders aan de beurs te Amsterdam, Londen, Johannesburg en Kaapstad, opent rekeningen courant. Neemt gelden in deposito onder de volgende rentevergoeding:

Met 1 dag opzegging à 2 % 's jaars.	Met 3 maanden opzegging à 3 % 's jaars
" 10 dagen " " 2 1/2 % " "	" 6 " " " 3 1/2 % " "
" 1 maand " " 2 1/2 % " "	" 12 " " " 4 % " "

De Herant

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Bureaux: WARMOESTRAAT 99, Amsterdam.

ADVERTENTIE-PRIJS

van 1-6 regels f 1.20,
ledere regel meer f 0.20.

CONTRACTEN

Bij contract voor het verbruik binnen één jaar van minstens:

500 regels.	16 cents per regel.
1000 "	14 " " "
2000 "	12 " " "

Groote, goedkope Uitgave van een steeds gezocht werk voor elken Bijbelleser:

W. à BRAKEL, Th. F.,
Redelijke Godsdienst.

2 x vare deelen, onveranderd naar de beste uitgave, 30 druk; met Kantteekeningen en Portret van W. à Brakel. De twee deelen ingenaaid voor slechts f 6.—; in linnen banden voor f 7.35; in half lederen banden f 8.75. Verkrijgbaar bij den Uitgever D. BOLLE, Hang 98 te Rotterdam, en verder alom Franco na ontvangst van Postwissel ad f 6.—, f 7.25 of f 8.75, waarop melden: „Brakel“.

GRATIS EN FRANCO!!

zenden wij aan ieder, die zulks verlangt, het afdoende bewijs, dat onze Rheumatische Remedie een radicaal geneesmiddel is voor Rheumatiek en licht. Prijs per flacon franco 60 cts. bij vooruitbetaling bij K. S. DE BOER, Hoofd-Depoth, te Sneek.

Zeldzame gelegenheid!

De overname van den alléén-verkoop stelt mij in staat voor slechts f 290 een elegant extra vlak Amerikaansch 14 karaats Double Zwitsers ZAKHORLOGE aan te bieden. Dezelve bezit een accuraat 36 uur loopend Ankerwerk, merk „Speciosa“, en is langs electrischen weg met echt goud overtrokken. Garantie voor accuraat loop van 4 jaar; een stuk f 90, 2 stuks f 50. Bij ieder horloge wordt een hja vergulde ketting gratis bijgevoegd. Een dergelijk Golden Dameshorloge f 3.40. Een dergelijk Golden Dames- en Heerenhorloge, te samen f 6.—. Geen risico daar rullen geoorloofd is, event. geld retour, verzending onder rembours.

H. SPINGARN, Krakau Öster No 275.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributie:

door den heer J. D. van Ieperen te Aalsmeer f 14.50 (verbeterde opgave);
door den heer R. Klevering te Sappemeer f 17; door den heer P. M. Kersbergen te Nigtevecht van J. S. f 2.50; door den heer A. E. Meerstadt te Zutphen f 54.50; door den heer Job. T. de Lange uit Putten f 17.50; door den heer A. W. de Leeuw te Schoonwerd f 43.50; door den heer R. Raap te Schildwolde f 10.50; door den heer A. den Besten uit Noordeloos f 8, uit Hoog Bokland f 2, uit Noordmeer f 2.50, uit Meerkker f 7.50, uit Ootland f 16.50, samen f 36.50; door den heer D. Rinkema uit Adarn f 9.50, uit Dorkwerd f 4, uit Eisinge f 2.75, uit Ferwerd f 1, uit Hoogemeeden f 1.50, samen f 18.75; door den heer M. Kievit uit Strijen f 70.50, uit Numandorp f 16.50, samen f 87.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit):

van de Gereformeerde Kerk te Winchoten f 21.58; te Oudepeela f 21.53; te Veendam f 17.53; te Meeden f 7.50; te Westeile f 6.74; te Sneemda f 12.85; te Midwolda f 10.76; te Nieuw Beerta f 1.70; te Bollingwolda f 1.13; te Winterswijk f 15.16; te Geesteren en Gelselaar f 14.35; te Doorn f 8.50.

Voor de Medische Faculteit:

(Contributies): door den heer P. M. Kersbergen te Nigtevecht, van J. S. f 14; door den heer A. E. Meerstadt te Zutphen f 9.50; door den heer Jon. T. de Lange uit Putten f 6.50; door den heer A. W. de Leeuw te Schoonwerd f 12.50; door den heer J. Reijnders te Vlijthuisen f 15.50; door den heer M. v. Veldhuijsen te Breda f 3.50; door den heer A. den Besten uit Noordeloos f 5.50, uit Ootland f 1, samen f 6.50; door den heer D. Rinkema uit Adarn f 2, uit Eisinge f 1, samen f 3; door den heer M. Kievit uit Strijen f 25, uit Numandorp f 11, samen f 36.

(Schenkingen): door den heer A. W. de Leeuw te Schoonwerd f 5.

Voor een Nieuw Gebouw:

door Dr. Chr. Wagner te Brussel, van J. v. O. f 1, N. T. f 2, G. v. d. B. f 1, C. W. f 2, W. v. D. f 5, dames D. f 10, Mevr. M. f 5, G. v. D. f 5, samen f 31.

H. W. v. MARLE jr. Penningmeester.

Amsterdam, Keizersgracht 165.

Boek- en Courantdrukkerij: de ROYER BROS. & SONS.

Dit blad was Bijdragen van dit blad betreft, aan de ADMINIS- Insendingen, d kunnen voor het

Dan

Neemt nu h op de Volcindi de Schepping, ook in den v plan, in het t zelfde plan ook de uitkomst di zal worden, ge alleen de aan gang der din Gods bestel sta waarop het al er in dat pla, volgens dat pla beweegt, vouw de wijze waar ons verleende ons schonk, or te denken, doe derscheldene, t menten voor, d held moeten uit tengang nu he velerlei te onde

Ten eerste aarde, met inbe deze zich aan h dagen in de wer Die oorspronkel Ze bestaat in ha niet meer. Al ons uit de eerst toekomen; hoofd betreft, ons niet Toch genoeg dat de oorspro van den mensc mensch omring verschildte van in die wereld t Milton drukte d wagen van het drukking die n een eenigszins geven van wat wierd; maar die d der Christenheid dat de oorspron gere heerlijkheid der tegenwoordi

Bij het terug lijke Schepping rijst nu vanzelf, of we ons dies als duurzaam hebben voor te dien oorspronke doen hadden nu verdere ontploot uitgebleven, zou begonnen zijn een voleiding; nu is het al a aarde en paradij zijn, maar onder in Gen. 2: 8 e lustpark, niet d legd, maar gepla besloeg volstrekt der aarde, maar s deel ervan. De geplant werd, d en er wordt bij het Oosten lag, de plaats waar d zich bevond, e geweest zijn na Ook staat er b watering ontvieg die in verband s stroomen, saam Hiddekel en de een hof van see zijn, groeter dan een Koninkrijk pronkte een pla schoonheid, en o hof overschaduw bijzondere betee des Levens, en kennisse van go en ander zou m zijn gekomen, da gehele aarde zui den rijkdom vert uit het Paradijs den val begeerd